

MAKROFOSSIILIRAPORTTI

Oulun Pikisaari, tontit 7-9

Teollisuusarkeologinen kaivaustutkimus aikavälillä 12.9. – 4.11.2011.

Annemari Tranberg

Arkeologia, Oulun yliopisto

JOHDANTO

Oulun Pikisaaren 2011 syksyn kaivaukset toteutettiin tonteilla 7-9 Museoviraston Arkeologisten kenttäpalvelujen toimesta Marika Hyttisen johtamana. Alueelta tutkittiin maapohjaisen hirsikehikon ja kivijalallisen asuinrakennuksen jäännökset. Maanäyte AMN1 otettiin AR1 hirren, joka sijaitsi alueella A (ASY27), vierestä. Maanäyte BMN3 otettiin jätekuopasta BRP3, joka sijaitsi alueella B (BSY41). Maanäyte BMN4 otettiin rakenteen BR4a:n sisältä, joka sijaitsi alueella B (BSY149).

NÄYTTEET

Näytteessä AMN1 oli paljon kalan (Pisces) suomuja, ruotoja ja nikamia sekä tiilen palasia. Varmoina ruoanjätteiksi, kalan osien lisäksi, luokiteltavia jäänteitä olivat viinin eli rypäleiden siemenet (*Vitis vinifera*). Kulttuuririkkaruohoja edustivat ruokavaliOSSakin toisinaan hyödynnetyt jauhosavikan (*Chenopodium album*) ja nokkosen (*Urtica dioica*) siemenet. Näytteessä oli myös kovakuoriaisen *Aphodius fimetarius* osa. Tämä pihalantiainen elää melkein missä vain, vaikka suosii avointa ympäristöä. Laji on keskittynyt kaikenlaisiin ulosteisiin ja raatoihin, mutta myös mätänevään kasvillisuuteen (Buckland & Buckland 2006; Roslin & Heliövaara 2009:140). (Cappers et al. 2006)

Näytteen BMN3 massa oli pääosin hiekkaa ja lahonnutta puuta, eikä siinä ollut juurikaan jäänteitä lukuun ottamatta esimerkiksi Variksenmarjaa (*Empetrum nigrum*).

Tämäkin näyte BMN4 oli pääosin hiekkaa, mutta orgaanista ainetta siinä oli edellistä näytettä vähemmän. Vaikka orgaanista ainesta oli vähemmän kuin näytteessä BMN3, jäänteitä tuli hieman enemmän muutaman hiiltyneen kuusen (*Picea apies*) ja katajan (*Juniperus communis*) jäänteiden muodossa. Nämä olivatkin säilyneet luultavasti juuri hiiltyneisyytensä ansiosta. Pikkukorvakärsäkkään (*Otiorhynchus ovatus*) ja isokorvakärsäkkään (*Otiorhynchus nodosus*) osat näytteessä viittaavat kahteen aika yleiseen lajiin, joilla ei ole tiukkoja ympäristö- tai ruokavaliOvaatimuksia. Niitä yhdistää kuitenkin taipumus esiintyä avoimessa ympäristössä. (Buckland & Buckland 2006; Cappers et al. 2006; Piirainen et al. 2004; Hiitonen & Kurtto 2000; Hämet-Ahti et al. 1998)

Taulukko makrofossiileista

Oulu, Pikisaari 2011, tontit 7-9	AMN1	BMN3	BMN4
Kasvijäänteet			
Hyötykasvit			
Vitis vinifera	2		

Kulttuuririkkaruohot			
Chenopodium album	58		
Urtica dioica	4		
Kosteikko-, suo- ja rantakasvit			
Juncus sp. ☒			3
Puut ja pensaat			
Juniperus communis (neulanen) ☒			1
Juniperus communis (siemen) ☒			2
Picea abies (neulanen) ☒			1
Empetrum nigrum		1	
Eläinjänteet			
Coleoptera sp.	1		
Scarabaeidae <i>Aphodius fimetarius</i>	1		
Curculionidae <i>Otiorhynchus ovatus</i>			1
Curculionidae <i>Otiorhynchus nodosus</i>			1
Pisces sp. (kalan suomuja, luita, nikamia)	100+		
Muut			
juuripahkuloita	5	5	43
☒ Hiiltyneitä			

YHTEENVETO

Pikisaaren vuoden 2011 kaivauksilla otetut maanäytteet tuottivat suhteellisen vähän makrofossiileja. Näyte AMN1 on selkeästi otettu ruokajätteitä sisältävästä kerrostumasta. BMN4 näyte sisälsi palaneita jäänteitä, jotka luultavasti viittaavat luontaiseen kasvillisuuteen, kuusinen (*Picea abies*), katajoiheen (*Juniperus communis*) ja vihvilöineen (*Juncus*). Tosin, kovin puustoista ei näytteiden (AMN1, BMN4) edustama ympäristö ole ollut, jos kovakuoriaisten antama mielikuva ympäristöstä pitää paikkansa. Muutama kovakuoriaisjäännös (*O. ovatus*; *nodosus*; *A. fimetarius*) viittaa avoimeen ympäristöön.

☒Näytteessä AMN1 oli lisäksi kalkkipitoisia siemenen tyyppisiä jäänteitä, joille ei löytynyt tunnistusta, vaikka niitä yritettiin tunnistaa useamman alan ammattilaisen kanssa. Kyseiset fossiilit ovat säilyttävänä muiden tämän näytteiden jäännösten kanssa Oulun yliopiston kokoelmissa.

KIRJALLISUUS

Buckland P.I. & Buckland P. 2006. Bugs Coleopteran Ecology Package.

Cappers R.T.J. et al. 2006. Digitale Zadenatlas van Nederland. Digital Seed Atlas of the Netherlands. Groningen.

Hiitonen I. & Kurtto A. 2000. Otavan värikasvio. Otava. Keuruu.

Hämet-Ahti L. et al. 1998. Retkeilykasvio. Luonnontieteellinen keskusmuseo. Kasvimuseo. Helsinki.

Piirainen M. et al. 2004. Kotimaan luonnonkasvit. Porvoo.

Roslin T. & Heliövaara K. 2009. Suomen lantakuoriaiset – Opas santiaisista lantiaisiin. Helsinki.

REFERENSSIKOKOELMAT

Oulun yliopisto, Biologian laitos, Kasvimuseon siemenkokoelmat.

Oulun yliopisto, Biologian laitos, Eläinmuseon hyönteiskokoelmat.